

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Cap. 14. Circa Iudicium temerarium, & suspiciones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

speciem, ad quam pertinet malum, quod optamus: sicut odium infernum, a quo procedit. Vnde si opto homicidium, et homicida: si incendium domus, incendiarius: si bonorum abstractionem, fur: ob idque teneor necessarium ea in confessione explicare. Sic Sayr. in *Clavi*, lib. 1. cap. 5. num. 14. Salon 2. 2. q. 76. a. 1. concl. 1. Filliuc. tract. 40. cap. 5. num. 147. & alij apud ipsos.

183 Non differunt species. Quia omnes maledictiones ex odio in proximum procedunt: odium autem in proximum in quacumque materia semper speciei est eiusdem: quamvis diversa mala optemus, ut mortem, infamiam, &c. sub una enim ratione mali omnia desiderantur, scilicet sub odio in proximum. Ita Ledef. tr. 3. de char. c. 6. concl. 8. T. null. Decal. lib. 6. c. 4. dub. 2. dicto 2. hoc probabile putat. Lege eum lib. 8. cap. 7. dub. 4. num. 2.

184 Idem teneo. Idem teneo. Addiderim tamen, si maledictiones sint atrocissimae, esse in confessione explicandas circa probabilem opinionem asserentium, circumstantias notabiliter aggravantes esse necessario fatendas, ut si desideres condemnationem, seu amissionem spiritualis vitae, aut vitae corporis, aut gravissimam infamiam: ut confessarius melius possit iudicare, ac aptius moderi. Porro iuxta contrariam probabiliorum mihi sententiam sufficere, si quis dicat, se grave malum ex animo proximo impetratum fuisse.

PROBL. XXX.

Qui omnia, aut multa mala simul alteri imprecatur multarum scilicet specierum deformitates tenetur, & non tenetur earum numerum in confessione exponere.

185 Tenetur qui- dem. Tenetur quidem. Quia maledictiones suam speciem sumunt ab specie mali, quod imprecamur. Ergo si species malorum, quae simul optamus sunt distinctae, necessarium earum numerus erit explicandus. Sic Sayr. in *Clavi*, l. 12. cap. 5. num. 10. Salos. 2. 2. q. 76. sine.

186 Non tenetur. Non tenetur. Quia omnes maledictiones sunt speciei eiusdem. Vnde qui simul haec imprecationes proferret: *Los diablos rellehen, en los infernos ardas. A mi las puñaladas mueras, Un rayo te abraze, &c.* unicuique gravius quidem peccatum committit, omnes enim moraliter unico actu prolata reputantur: & ei sufficit fateri, in proximum gravem se maledictionem ex corde protulisse. Communiter Doctores. Lege Trullench. probabilem esse hanc sententiam asserentem.

187 Hoc proba- biliter. Ego existimo esse probabiliorum propter bis indicatum fundamentum, si autem omnes maledictiones eiusdem sint speciei constat haud esse cum simul iactantur uno quidem actu in confessione annumerandas: unum enim peccatum sunt. Sicut unum numero delictum committit, qui eodem actu plura iuramenta falsa, ad aliquam rem confirmandam, proferat: aut qui pluries eodem tempore feminam deosculatur: aut qui pluribus plagis afficit inimicum: aut qui ter pugione Clericum percussit continuatis vulneribus, vnam tantum excommunicationem contrahit, quia unica percussio reputatur. Palao rom. 1. tract. 3. d. 3. punct. 1. n. 5.

Bonac. d. 2. de peccatis, q. 4. punct. 2. num. 1. San- cius in select. d. 6. num. 1. 2. & 3.

CAPUT XIV.

Circa Iudicium temerarium, & suspensiones.

PROBL. XXXI.

Quando utrinque sunt motiva probabilia, & non est peccatum grave iudicare probabili- ter contra personam praestando de eius delicto gravi probabi- lem assensum.

188 GRAVE peccatum est. Quia detra- ctio, qua existentibus motibus pro- babilibus ex utraque parte, de- terminat quis affirmat crimen, seu defectum gravem proximi, gravem continet culpam: Ergo, & assensus in- terius, quo apud se idem affirmat, etiam gra- vem culpam continebit. Sic viri docti, quos consului.

189 Non est grave peccatum, sed tantum venia- le. Quia existentibus huiusmodi motibus, pos- sumus licite iudicare probabile esse tale deli- ctum, seu possumus iudicare probabiliter in actu signato; parum autem addit supra eiu- modi iudicium, aliud iudicium, quo probabili- ter, & cum formidine directe indicetur ipsum delictum: nemo enim valde agere feret, nec ta- quam de gravi iactura conquireretur, quod post- quam de ipso indicatur reflexe, probabile esse eius delictum, indicetur etiam directe per as- sensum opinatum ipsum delictum: Ergo ille assensus ad mortalem culpam non sufficit. Ita Card. de Lugo ro. 1. de inst. d. 14. sect. 1. n. 22.

190 Verius hoc longe existimo, & quidquid sit de antecedenti illo pro fundamento prime sen- tentiae appposito, abnego consequentiam. Quia per affirmationem externam absolutam, & de- terminatam significat quis vilo modo formi- dinem, vel assensus interni infirmitatem, quam tamen significat, & habet per assensum probabilem internum, quare magis est contra ius proximi detractio illa externa, quam internus assensus. Vnde si exterius etiam ille significa- ret eandem formidinem, dicendo, *Hoc proba- biliter ita est: nec aliunde opponeretur iusti- tiae ex eo, quod defectus oculis absque suffi- cienti causa publicaretur: posset etiam dici, de- tractionem illam culpam gravem minime continere.*

PROBL. XXXII.

Materia gravis ad hoc, ut iudicium temerarium de illa sit culpa gravis, est, & non est, quando temere iudicamus aliquam culpam mortalem de proximo.

191 Vidimus sect. 1. iudicium temerarium dici, quod sine sufficienti fundamento sit. Porro huius iudicii assignantur plures gradus, qui ad ipsum reducuntur. Primus est dubitatio cum

ELSCOBAR
Theol. Mor.
Tom. III. IV.
E. IV.

Seçt. II. De Precepto 8. Problemata. 383

cum dubitamus de bonitate alicuius; dubitare autem est neutri parti adherere, sed suspendere assensum. Secundus est suspitio, quando homo in alteram partem inclinat, non tamen determinatè assentitur. Sed habet quandam inclinationem, siue assensum inchoatum, quatenus probabiliter iudicat, latere ibi aliquod fundamentum ad opinandum. Tertius est opinio, seu assensus determinatus de re ipsa cum formidine tamen vel actuali, vel saltè radicali: quatenus si homo interrogaretur, an res illa esset certa? responderet, sibi certà non esse, imò fortè non ita esse, proptèr ipse existimat. Quartus est assensus firmus, hoc est, sine formidine implicita, vel explicita. Quintus denique iudicium externum, seu sententia condonatoria exteriori prolata, qui ad solos Iudices pertinet, de quo *Volum. 7.* Porro iudicium temerariu firmum (quod pertinet ad quartum illum gradū) est peccatum mortale contra iustitiam, si proximus de materia, aut re graui iudicetur. Quæstio igitur, quæ sit materia grauis ad hoc, ut iudicium temerarium, hoc est, sine sufficienti fundamento, sit graue peccatum.

Materia grauis est quando temerè iudicamus aliquā culpam lethale in proximo adesse. Quia grauem ei tunc iniuriam irrogamus. Sic aliqui quos pressio nomine memorat Lugo. *1. de iust. d. 14. sect. 2. num. 23.*

Non est materia grauis, quando temerè iudicamus, culpam aliquam grauem in proximo adesse. Quia aliquæ sunt personæ, de quibus iudicare aliquam mortalem culpam, mortale nō sit, svt si de milite profano iudices, velle se vindicare ab eo, à quo aliam accepit. Ergo fallit illa regula. Item quia aliqua sunt peccata venialia, quæ si iudices temerè de aliquo, grauius delinques, vt si de viro valde religioso iudices temerè esse ambiciosum, vel frequenter mentiri. Ita Card. de Lugo citatus.

Hoc verum iudicio, efficacemque pro statuenda regula rationem adhibeo. Quia sicut detractio externa tunc est grauis, quando auferat apud audientes famam in re graui, ita iudicium temerarium graue est, quando apud ipsum iudicantem auferat opinionem grauem alicuius, cuiuscomque sit generis fama illa quæ auferatur, homines enim agere ferunt in omnibus materiis pati famæ detrimentum.

PROBL. XXXIII.

Iudicium temerarium est, & non peccatum eiusdem speciei infusa cum detractio.

Est quidem. Quia tam per iudicium internum, quam per detractioem leditur iniuste proximi fama: quod vero ledatur apud me solum, vel apud alios, non videtur esse differentia specifica, sed materialis, & secundum magis & minus. Sic P. Molina *tom. 5. d. 13. n. 1.*

Non quidem est. Quia si eiusdem speciei esset cum detractio, sequeretur, quod in confessione sufficeret, dicere: Peccaui grauius contra proximi famam, non explicando, an per iudicium internum, an per detractioem: id quæ non solum supposita sententia probabilis,

quod circumstantiæ aggravantes non mutant speciem non sunt necessariò faciendæ: sed etiam supposita contraria sententia. Tum quia non videtur notabiliter aggravare, quod fama ledatur apud duos, & non apud vnum solum: tum etiam quia saltè quando peccatur per iudicium internum non deberet explicari, cum in omni sententia circumstantiæ etiam notabiliter alleuantes non debeant necessariò explicari, quando speciem non mutant. Consequens autem est contrà omnium Confessorum praxim, qui specigiter de detractioe & de iudicio temerario interrogant. Ita Card. de Lugo *tom. 1. de iust. sect. 2. num. 31.*

Hanc sententiam longè veriore esse reor. Ratio autem, cur illa duo peccata specie differant, hæc videtur esse, quia in ipsa fama, si res attentè consideratur, duo sunt bona diuersa nempe notitia, quam habeo de Antonij virtute, & rursus assensus, quo propter talem notitiam, quam accepi, credo posituè Antonij probitatem: quæ duo valde sunt diuersa. Nam notitia illa non est ex debito sed eam accipio ab ipsis obiectis: assensus vero est quasi tributum, quod debeo tali notitiæ acceptæ, quia notitia posita, debeo saltè quoad specificationem eiusdem assensum. An verò fama consistat formaliter in ipso assensu, an verò notitia precedente, quæstio erit de nomine.

PROBL. XXXIV.

Suspicio temeraria, qua scilicet ex leuibus habetur iudiciis, ex suo genere, & obiecto est, & non est peccatum lethale.

Omnis suspitio contra proximum temeraria de malo graui, si deliberata sit, est lethale peccatum. Quia suspitio tunc habetur, quando aliquis iam non dubitat, ac suspensus est: sed propendit, & inclinat in alteram partem, licet nondum assensum opinatum, aut firmum ferat: sed quilibet vir bonus grauius ferret talem circa graue vitium de se haberi suspicionem: Ergo mortale peccatum est. Sic Bañes *1. 2. q. 60. art. 3. Saloni. & Aragibi.*

Nulla suspitio ex suo genere est lethale peccatum sed veniale solum. Quia suspitio de graui malo non est iudicium, aut firmus assensus, nec opinatiuus, imò nec propriè est assensus: est enim vacillatio quædam circa propositum malum: Ergo peccatum mortale non est. Egit tamen veniale quia vnusquisque hoc iure naturali gaudet, quoad vsque per legima testimonia, & iudicia suum delictum prodeat in lucem. Cum ergo huiusmodi suspitio modo aliquo hoc ius naturale violat, modo etiam aliquo, & venialiter tantum infusa existet. Ita Caiet *1. 2. question. 60. art. 3. ad 3. Sotus libr. de iust. question. 1. art. 3. Syluest. verb. Iudicium, question. 3. Nauar. ad rubr. de iudiciis, numer. 48. Valent. 2. 2. question. 60. art. 3. d. 5. question. 4. punct. 3. Fagundez Decalog. libr. 8. cap. 11. num. 18. Medin. in instrum. c. 14. §. 37. in 1. regu. Filliuc. *art. 40. num. 12. Lessi. 1. 2. c. 19. dub. 3. num. 27. 19. & 23.**

Hanc sententiam puto esse probabiliorē. Nam apud viros prudētes nō putatur grauis iniuria,